

Tato kapitola se zaměřuje na přístupy k hodnocení žáka v systému hodnocení v České republice. Hodnocení žáka se vztahuje k procesům, ve kterých jsou podklady pro hodnocení shromažďovány plánovitě a systematicky, tak aby bylo možné posoudit žákovo učení (EPPI, 2002). Tato kapitola se zabývá jak sumativním hodnocením (hodnocení učení), tak i formativním hodnocením žáků (hodnocení pro učení).

Kontext a charakteristické rysy

Přístup k hodnocení žáka v České republice – systém, který se rychle mění

Jak bylo uvedeno v informativní zprávě o České republice, „hodnocení žákova pokroku má motivační funkci, poskytuje zpětnou vazbu a také slouží jako jedno z kritérií při rozhodování o budoucí vzdělávací dráze žáků“ (ÚIV, 2011).

Tradiční vzdělávání v České republice bylo založeno na standardizovaných postupech (výuka podle podrobných osnov, předepsané učebnice a podrobné pokyny pro učitele). Hodnocení žáka bylo výlučnou zodpovědností učitele a bylo založeno na ústním zkoušení před celou třídou a na pravidelných testech. Učitel pak určil známku, která se objevila na školním vysvědčení dvakrát ročně. Nejdůležitějším hodnocením byly přijímací zkoušky na střední a vysoké školy.

Po roce 1989 byl vzdělávací systém v České republice liberalizován (volný výběr učebnic, více svobody pro školy ve výběru obsahu vzdělávání a vyučovacích metod). Každá škola nyní zodpovídá za tvorbu školního vzdělávacího programu (ŠVP), který rozpracovává národní rámcový vzdělávací program (RVP) a maximálně zohledňuje potřeby žáků. Pravidla pro metody a obsah hodnocení žáků jsou stanoveny ve školním vzdělávacím programu a jsou součástí interních předpisů. Tato pravidla jsou schvalována školskou radou.

Navzdory liberalizaci vzdělávacího systému a kurikulární reformě zůstává mnoho aspektů hodnocení žáka nezměněno. Učitelé stále zodpovídají za hodnocení žáků. Všichni žáci jsou zkoušeni průběžně po celý školní rok v každém předmětu. Žáci jsou obvykle zkoušeni ústně (každý žák nejméně dvakrát ročně) a pravidelně píšou testy nebo zkoušky. Písemné testy se obvykle skládají z otevřených otázek, výjimečně mají formu multiple choice (výběr správné odpovědi z několika). Na konci každého pololetí učitelé podávají zprávu o výsledcích žáků ve všech předmětech, jakož i o jejich chování. Výsledky žáků jsou vyjádřeny buď známkami, nebo slovním hodnocením, případně kombinací obojího. To platí pro základní a střední vzdělávání. Známky používané k hodnocení znalostí žáka jsou na škále: 1 (výborně), 2 (velmi dobře), 3 (dobře), 4 (dostatečně) a 5 (propadl nebo nedostatečně). Povinná školní docházka není ukončena závěrečnou zkouškou. Místo toho v posledním roce povinné školní docházky vydá škola žákům výstupní hodnocení, které specifikuje, jak úspěšně žák splnil vzdělávací cíle dané zákonem. To také může nastat v 5. nebo 7. ročníku základní školy, jestliže žák bude plnit povinnou školní docházku v gymnáziu nebo konzervatoři. Toto ustanovení bude odstraněno v novele školského zákona, která je v současnosti projednávána Parlamentem ČR.

Pokud žák vstupuje do vyššího stupně vzdělání, v některých případech skládá přijímací zkoušky, za jejichž obsah nesou zodpovědnost příslušné školy. Tyto zkoušky tradičně znamenají důležitý mezník v životě žáka a příprava žáků na takové zkoušky má vysokou prioritu. Vzhledem ke snižování počtu obyvatel ale důležitost těchto zkoušek klesá a v současnosti trvá hlavně při přechodu na víceletá gymnázia ve městech.